

ALTE MONEDE GRECEȘTI ȘI ROMANE REPUBLICANE DIN TEZAURUL DESCOPERIT LA ZIMNICEA, JUD. TELEORMAN

de Adrian Popescu
Manuela Ion

În iarna anului 1991 aflam primele informații referitoare la existența unui tezaur descoperit la Zimnicea, județul Teleorman, constituit din drahme ale orașului Dyrrhachium și denari romani republicani, monede care au fost publicate cu puțin timp în urmă¹. Recent am aflat despre existența unui număr de 11 monede de argint care fac parte din același tezaur și care se află în colecția d-lui Carol Scumpu².

Δυρρήνοζ – Ξέρων

Dyrrhachium

Av. [ΞΕ]ΝΩΝ. Vacă alăptând vitel, spre dr.; spic în câmp dr.; în exergă un plug care nu se mai observă.

Rv. [ΔΥΡ]-ΔΑ-[ΜΗ]-ΝΟΣ. Pătrat cu motiv dublu floral stilizat.

1. AR; ⚭ ; 3,30 g; 15,8x18 mm.

Maier, p. 22, nr. 179.

Ceka, p. 196, nr. 357.

Κάλλωνος – Μενίσκος

Av. [ΜΕΝ]ΙΣΚΟΣ. Aceleași reprezentări ca mai sus, dar sus Nike cu cunună în zbor spre dr. care nu se mai observă, moneda fiind descentrată; în exergă fulger.

Rv. [ΔΥΡ]-ΚΑΑ]-ΔΩ-ΝΟΣ. Aceleași reprezentări ca mai

sus.

2. AR; ⚭ ; 3,29 g; 16,7x18,2 mm.

Maier, p. 24, nr. 256.

Ceka, p. 195, nr. 322.

Ἀρχιππου – Μενίσκος

Av. [ΜΕΝ]ΙΣΚΟΣ. Aceleași reprezentări ca mai sus dar în exergă cărmă.

Rv. [ΔΥΡ]-ΑΡ]-ΧΙΠ-ΠΙΟΥ]. Aceleași reprezentări ca mai

sus.

3. AR; ⚭ ; 3,30 g; 16,3x17,7 mm.

Maier, p. 22, nr. 144.

Ceka, p. 195, nr. 318.

Διονυσίου – Μενίσκος

Av. [ΜΕΝ]ΙΣΚΟΣ[Σ]. Aceleași reprezentări ca mai sus dar sus un corb spre dr.

Rv. ΔΥΡ]-ΔΙΟ-ΝΥ-ΣΙΟΥ]. Aceleași reprezentări ca mai

sus.

4. AR; ➔; 3,32 g; 16,5x19,7 mm.

Maier, p. 23, nr. 201.

Ceka, p. 195, nr. 320.

Av. [ΜΕΝ]ΙΣΚΟΣ. Aceleași reprezentări ca mai sus.

Rv. ΔΥΡ]-ΔΙΟ]-ΝΥ-ΣΙΟΥ]. Aceleași reprezentări ca mai sus.

5. AR; ⚭ ; 3,14 g; 16,3x16,8 mm.

Maier, p. 23, nr. 201.

Ceka, p. 195, nr. 320.

Republica romană

Q. MARC LIBO

6. AR; ⚭ ; 3,80 g; 18,4x20 mm.

Crawford, p. 255, nr. 215/1, Roma, anul 148 a. Chr.

CARBO

7. AR; ⚭ ; 3,80 g; 19,4x20,9 mm.

Crawford, p. 296, nr. 279/1, Roma, anul 121 a. Chr.

M. FOVRI L. F. PHILI

8. AR; ⚭ ; 3,80 g; 19,4x20,5 mm.

Crawford, p. 297, nr. 281/1, Roma, anul 119 a. Chr.

L. FLAMINI CILO

9. AR; ⚭ ; 3,80 g; 17x19,9 mm.

Crawford, p. 314, nr. 302/1, Roma, anul 109 sau 108 a. Chr.

L. IVLI

10. AR; ⚭ ; 3,90 g; 19,3x20,7 mm.

Crawford, p. 327, nr. 323/1, Roma, anul 101 a. Chr.

CN. LENTVL

11. AR; ⚭ ; 3,90 g; 16,9x17,3 mm.

Crawford, p. 356, nr. 345/1, Roma, anul 88 a. Chr.

Cu aceste piese, pentru moment totalul monedelor din tezaurul de la Zimnicea se ridică la 21 de exemplare: 11 drahme dyrrhachiene și 10 denari romani republicani.

¹ A. Popescu, BSNR, 86-87, 1992-1993, 140-141, p. 305-307.

² Mulțumim aici d-lui Carol Scumpu pentru cedarea pieselor în vederea publicării. Monedele au fost fotografiate de dl. E. Oberländer-Târnoveanu cărui îi mulțumim și pe această cale.

După cum reiese din catalog drahmele poartă numele a patru pryteni eponimi din care doar unul este reprezentat în lotul publicat anterior³. O noutate pe care o aduc piesele prezentate aici constă în existența unei monede a ultimului eponim din grupa IV Dyrrhachium stabilită de N. Conovici și anume Damen (cca. 98 a. Chr.)⁴ cu monetarul Xenon (nr. 1), fiind până acum cea mai veche drahmă din tezaur. După cum era de așteptat cele mai multe monede sunt din grupa V, cea mai timpurie aparținând magistraților Καλλωνοζ–Μενισκοζ (nr. 2), numărul pieselor acestei perechi ajungând la două⁵. Cu numele eponimului Archippos (nr. 3) aflăm un singur exemplar, urmat de două monede ale eponimului nr. 159 (Dionysios, cca. 88 a. Chr.)⁶ care sunt cele mai recente drahme din tezaur (nr. 4-5).

Tabelul I
Structura lotului de drahme dyrrhachiene din tezaurul de la Zimnicea

Nr. crt.	Magistrați	Numărul grupei după N. Conovici	Numărul de exemplare
1.	Δαμήνοζ–Ξένον	IV	1
2.	Κάλλωνοζ–Μενισκοζ	V	2
3.	Ἀρχιππου–Μενισκοζ	V	1
4.	Διονυσίου–Μενισκοζ	V	2
5.	Hibrid: Φιλία (II) și Πύρρα	V	1
6.	Neprecizați	-	4

În ceea ce privește denarii romani republicani constatăm că în lotul prezentat aici majoritare sunt piesele aparținând sec. II a. Chr. față de cel publicat anterior în care era cunoscută doar o piesă de la sfârșitul acestui secol⁷, pentru ca din sec. I a. Chr. să avem aici doar o monedă, de la Cn. Lentulus din anul 88 (nr. 11). Reapitulând, din tezaurul de la Zimnicea cunoaștem în momentul de față zece denarii romani republicani din care șase piese aparțin sec. II a. Chr. (a II-a jumătate) și doar patru exemplare din sec. I a. Chr., mai exact din deceniul al nouălea. Piesele publicate aici urcă data celui mai vechi denar la anul 148 a. Chr. conform datării propuse de M. Crawford, data celui mai recent denar rămânând neschimbată, adică anii 84-83 a. Chr.⁸

Tabelul II
Structura lotului de denarii romani republicani din tezaurul de la Zimnicea.

Nr. crt.	Emitent	Data emiterii	Număr de exemplare
1.	G. MARC LIBO	148 a. Chr.	1
2.	CARBO	121 a. Chr.	1
3.	M. FOVRI L. F PHILI	119 a. Chr.	1
4.	L. FLAMINI CILO	109 sau 108 a. Chr.	1
5.	L. THORIVS BALBUS	105 a. Chr.	1
6.	L. IVLI	101 a. Chr.	1
7.	C. VIBIVS C. F PANSA	90 a. Chr.	1
8.	CN. LENTVL	88 a. Chr.	1
9.	C. CENSORIN	88 a. Chr.	1
10.	L. SVLLA IMPER. ITERVM	84-83 a. Chr.	1

³ A. Popescu, *op.cit.*, p. 305, nr. 2.
⁴ N. Conovici, *BSNR*, 77-79, 1983-1985, 131-133, p. 79; *idem*, *Thraco-Dacica*, 6, 1985, p. 66, fig. 2.
⁵ A. Popescu, *op.cit.*, p. 305, nr. 2.
⁶ N. Conovici, *BSNR*, 77-79, 1983-1985, 131-133, p. 79.
⁷ A. Popescu, *op.cit.*, p. 306 denar de la L. Thorius Balbus emis la Roma în anul 105 a. Chr.
⁸ *Ibidem*, nr. 5.

Ne oprim aici cu considerațiile asupra tezaurului, urmând ca eventual noi monede să furnizeze date suplimentare.

În încheiere menționăm că lotul de drahme și denari republicani prezentat spre identificare mai conținea un denar de la Antoninus Pius care se prezintă astfel:

Antoninus Pius
AR; : 2,80 g; 16,4x18,2 mm.
RIC, III, p. 33, nr. 61c, Roma, anii 140-143.

Cf. BMC, IV, p. 28, nr. 173-176, Roma, anii 140-144 dar
la noi pe revers AE-QVITA-S [AV]G

Având în vedere intervalul mare de timp cuprins între data ultimului denar roman republican și a celui de mai sus, excludem posibilitatea să fi făcut parte din tezaur, rămânând de reținut doar că provine de pe raza orașului Zimnicea. Monede romane imperiale izolate de la împărații Tiberius, Vitellius, Vespasian, Domitian, Traian, Antoninus Pius, Marcus Aurelius și Lucius Verus sunt cunoscute ca provenind din diferite zone ale orașului⁹, exemplarul nostru îmbogățind descoperirile de acest fel.

OTHER GREEK AND ROMAN REPUBLICAN COINS FROM THE HOARD DISCOVERED AT ZIMNICEA, TELEORMAN COUNTY

Abstract

Recently the authors had the opportunity to study 11 coins from a private collection (five drachms of Dyrrhachium and six Roman republican denarii) from the hoard found at Zimnicea over 20 years ago. For the moment the total of coins from this hoard reached a number of 21 pieces (11 Dyrrhachian drachms and 10 Roman republican denarii). As a novelty the batch studied above contains a drachm (no. 1) from the IVth group established by N. Conovici, the rest being from the Vth group. The majority of the Roman republican denarii from this lot are older than the previous one (five coins from the second part of the 2nd century B.C.), only one being from the ninth decade of the 1st century B.C. The date of the latest coin it remain the same (84-83 B.C.). As a isolated find from Zimnicea, without connection with the hoard of drachms and Roman republican denarii, in collection is also a denarius of Antoninus Pius.

EXPLICAȚIA FIGURILOR

Tabelul I. Structura lotului de drahme dyrrhachiene din tezaurul de la Zimnicea.

Tabelul II. Structura lotului de denari romani republicani din tezaurul de la Zimnicea.

Pl. I. Monede grecești și romane republicane din tezaurul găsit la Zimnicea (1-11); denar de la Antoninus Pius (12).

EXPLANATION OF THE FIGURES

Table I. The structure of the batch of dyrrhachian drachms from Zimnicea hoard.

Table II. The structure of the batch of roman republican denarii from Zimnicea hoard.

Pl. I. Greek and roman republican coins from the hoard found at Zimnicea (1-11); denarius of Antoninus Pius.

⁹ B. Mitrea, SCIV, 16, 1965, 2, p. 255, nr. 25-26; idem, Dacia, NS, 11, 1967, p. 388-389, nr. 70 (C. Beda, Maria Chițescu); idem, Dacia, NS, 13, 1969, p. 550, nr. 63 (C. Beda); idem, Dacia, NS, 16, 1972, p. 368, nr. 53; C. Beda, CN, 3, 1980, p. 140-141, nr. 47a, p. 141, nr. 47b și c.

– Tezaurul descoperit la Zimnicea, județul Teleorman –
 Monede grecești și romane republicane din tezaurul găsit la Zimnicea (1–11); denar de la Antoninus Pius (12).